

БҮРЯАД ҮНЭН

1992
ДЕКАБРЬ
19
Убэлэй гурүүшын
Слгаан гэхэй
Барын 25
СУББОТО
Гаргай 7
№ 247 (18608)
сэн 6 мүн

Бүгэдэ арадай газетэ

Мүнөөдэрэй шухала асуудал

ЗАЛУУ НАБАНДАА ЗОЛТОЙ ГҮБДИ?

гэжэ би наһангүйб. Ганса залуу энэ бэшэ хүгшэн, залуугүй нимэ ажал хэбэ болгоо гү. Зоной эд бараасын хэрэгсэлгээ хадан, нимэ байдал тогтоно. Дэлгүүрэй харилсаан үргэдөөр, хэнэй түб, хэнэй бэрхэ байһыс харуулаха. Гэрһөө гараха, ажал эрхилхэ дуралгүй аад, шуран бэрхэнүүдэ атаархан, хараажа һууха гэшэ хайшаа юм, юрэдөө.

1986 оной Северобайкальскын электрэн элшэ хүсөөр хангадг Северобайкальскын нальскын арай депутатта кандидатта Хасанов Александрович Хасанов харын транспорттын инженер институт дүүргэһэн намтартай. Северобайкальскын харын өдсөөнэй мүн райпрофсоюзной хүтэлбэрилгээд тэрэнь бэрхэ мэргэжлэнтэн-хүтэлбэрилгэһэн гэжэ тоолодог. Түмэр харыс электрэнүүдхэ, ажалдаа экономика сэлэ аргануудыс хэрэглэхэ, хуули ёһоной болон бусад асуудалнуудыс байн мэддэг. Нухэр Хасанов ажалдаа коллективийн гэжэ гашуудыс социальна таларыс хамгаалха, эдэс хоолоор, эд бараагаар хангаха асуудалнуудта эхэ анхарал хандууддаг. Тэрэной үүсхэлээр эмилэлгын ба бөөс найжаруулгын түб нээгдэнхэй.

Энэ Хуулин абтанай удаа залуучуудыс түлөөлөн эмхнүүд гурн түрн ажал ябуудлага, хуули, шиндэхэбэрин, тогтоол гаргалдаа дүүрэн эрхээр хабардаа, залуу зоной талыс хамгаалха аргатай болохо.

Урдан бидэ комсомолой нэрэ зүүжэ явахалаа, ажал хүдэлмэриэс бүхэ шалтунуудар ябуудлаа һаадыс даа. Комитетэй хүдэлмэридэг зон тинхэдэ олон байгаа, тинхэлээ үрдигдэдэг байгаа аабса. Харин мүнөө эрид усорөөр байхадаа, нэгэл шөглэл баримталжа ажаллаа һаамнай, дээрэ гэжэ тоолодон. Тэрэ шөглэлэй халда залуу зондо тухалха социальна өвлөниис бөгүүдэ болон. Энэ алайда Дотундын хэрэгүүдэй, Социальна хамгаалалгын, Арай эрдэм һуралсалай министрствунуудэй, залуучуудай хэрэгүүдэй эмхнүүдэй, коллективүүдэй хүснэ, оролдолонууд хамтарха зэргэтэй. Республикын залуучуудай ба үхибүүдэй эмхнүүдэй национальна совет байгуулаха тушаа хоорлодо ябуулаһын. Энэ үхибүүдэй, 13-14 наһатэй элчнүүдэй клубуудай ассоциаци, залуучуудай экономика сөлдөөн, республикэна интеллектуальна түб, студентнэрэй хитөөн, үхибүүдэй ба элчнүүдэй эмхнүүдэй федераци хамтаржа, залуучуудай нэгэлэлүүдэй эрхэ түлөөлэгчүүдэ хамгаалха, үргэдэхэ, хуули оролдогоо погөдүүлэн, ажал ябуудла болон. Ингэжэ хүдэлмэриэс эршэдхөө, ажаллаагүй һаамнай, социальнай бүтэһөгэй, Верховно Советэй Элдэмэй, һуралсалай, соёлой, залуучуудай политикын, спортын талаар Комитет (түрүүлэгшэн С. В. Калмыков), Республикын залуучуудай хэрэгүүдэй талаар гүрнэй комитет (түрүүлэгшэн В. Ж. Жимитц-Щернов), нэгтэ холбоотойгоор хүдэлжэ, бөө бөөс дэмжжэ, тухалха, шалдаггүй юмныс шалдаа ажаллахага бэшэ ондоо зам үгы.

Оюун балигтэй, уран найханай талаар шалбаритай дүрбэн зугаад үхибүүдэ дэмжжэ, «Океан» лагерь руу һайшаг элчгээгээ бэлдэбди. Мүнөө халда манай туха сүлөөгүй ажал — Шэнэ мэддэ болохон ажилгүй. Үхибүүдэ эрхөөр ябуудлаһан өлгөн һайнээр түмэр хүүрэнүүдэй түхэрэлгүүдэй заволой соёлой спортына компетенсдо декабрийн 26-та үнэгэрхэмнай. Эрдэмтэ, үшнэй үдэр бэстэй, үшнэй үхибүүд энэ үнэгэрхэ, концертнаалар хужарлаха, Убэн-Кабар ба Саһан Хүүхэнэй амаршалгануудыс шагнаха, түлөөлөгч бэлгүүдэ абаха юм.

Буряад Республикын Верховно Соедэй Президиумдэ

Республикын Верховно Соедэй Президиумэй ээлжэтэ засдани найхан үнэгэрэгдөн байна. Буряад Республикын, арбан хоёрдохи зарлалай Верховно Соедэй XI сессид дээрэ зүбшэгдэхэ асуудалнууд харгалда. Тус сессидэ зүбшэгдэхэ харалагдаһан асуудалнууд тухаа газетингэ байһыша оной ноябрийн 20-ной номерто толлоо бэлдэбди. Эндэ дурдагдаһан асуудалнуудһаа гадна Буряад Республикын хэдэн хуулинуудта хубилалтануудыс б' нэмэлтэнүүдэ оруулаха тухай асуудалнуудыс сессийн үзэмжлэ дуралдаха гэжэ хэлсэгдэбэ.

ЕГОР ГАЙДАР ТУШААЛҢАА СҮЛӨӨЛӨГДЭБЭ

Россин Президент Борис Ельциной Зарлигаар правительствын түрүүлэгшын улагануудыс дүүргэдэг правительствын түрүүлэгшын нэгдэхэн оролгон тухаалһаа Егор Гайдар сүлөөлөгдөө.

Буряад Республикын Верховно Соедэй Түрүүлэгшэ Л. В. ПОТАНОВ олонингэдэ мэдээсэл гараадаг хэрэгсэлүүдэй түлөөлөгшэдэй уулзажа, Россин Федерациин Арай депутатудай VII сьездын хүдэлмэрини дүнгүүд тухай хооржэ үгэбэ.

«УХААН БОДОЛОЙ ХҮСЭН ИЛАЖА ГАРАА»

Россин Федерациин Арай депутатудай VII сьездын материалнууд газетүүдтэ толилогдожо байгаа. Тимнээбэ бүхэ асуудалнууд дээрэ тогтохөө һанангүйб. Гэбшэе гол шухала зүйлүүд тухай хэлсэгчү гайрама болохогүй хэ.

ҮНЭН СЭДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛ БАЙХАН

Джарун хашорой барилгын жасада дав дээрэ 7 миллион 800 гаран мянган түхэрэг хандиблагдаба. Үннэй хүлөөлгөн бунта сөдхэлэй хандиб үрэлгын үдэшэ харалагдаһан лэ сагтаа, декабрийн 17-до 19 сагһаа 23 сар хүртээр, амжалта түгөөсөр үнэгэрэ. Республикын олон мянган теле-харын шад, буряадууд, ородуудыс, Хуурын түмэр хэрэгсэлүүдэй заводой соёлой спортын компетенсдо үбөлэй шаморүүхэн үдэшэ наарһан байр найрыс хаража, сөдхэлээ ханһан байха гэжэ һананабди.

Россин Федерациин Арадай депутатуудай сьездын Тогтоол

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ
Россин Федерациин Арадай депутатуудай сьезд нэгэ тогтооно:
Россин Федерациин Министруудэй Соедэй Түрүүлэгшэер ЧЕРНОМЫРДИН Виктор Степановиче баталха
Россин Федерациин Верховно Соедэй Түрүүлэгшэ Р. И. ХАСБУЛАТОВ.
Москва, Кремль.
1992 оной декабрийн 14.

Виктор Степанович Черномырдин

Виктор Степанович Черномырдин 1938 ондо Оренбургска областин Черный Острог хууринада түрөө. Техническэ эрдэмэй кандидат. Нефть буйлгач, Орско залуучуу гэжэ найдахада болохо.

АТТЕСТАЦИ УНГЭРГЭГДЭБЭ

«Гүрнэй албанай систе мэдэ эдлэгэ абаха ябадтай тэмсэхэ тухай» Россин Федерациин Президентин 1992 оной апрелин 4-дэ абһан зарлигыс бөлүүлжэ талаар Буряад Республикын правительствын тогтоолой үдэшөөр Зэдэн райондо гүрнэй аппаратай абаха хагшадай, гүрнэй засага болон захирха органдуудай системонүүдтэ хүдэлдэг хүдэлмэрилгүүдтэ дунда аттестаци үнэгэрэгдэжэ дүүрбэ. Райнойн захиргаанай гурвагай болон арадай депутатуудай районно Соедэй шиндэхэбэрээр ногагуудай захиргаануудай зайһанар, мүн бэшэше тушаалтад энэ аттестаци гараһан байна.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

2-дохн июурта. Газар үмсин зөөри байха гү? Б. Бадмацэренов: «Эһотой эзэн байха гэбэл...»
П. Нимаев: «Аха нүхэр тухай үгэ» — Д.Н. Т. Раднаевый 70 наһанай ойдо.
Республикын Верховно Соедэй 11-дохн сессиее угтуулан,
В. Носнов: «Ан аръяатанше арад зоной байлнг», «Сохозой орондо — кооперативна ажахы» — Яруунын аймагһаа телефонор абһан мэдээсэл.
3-дохн июурта: Субботын үдэрэй заншалта «Толн»: Ц. Цыренова: «Эхэ зургаан зүйл»,
Б.С. Цыденовай, Э. Манзаровый шэнэ шүдлэгүүдхэ,
Б. Орбодова: «Сэлгэ Сэлэнгээр сэнгэн ябанаб», — композитор Н. Дамриновый дурасхалтай үдэшөө,
4-дохн июурта. Республикын хото, хүдөөгэй һонин, Телевиденин долоон хоногой программа.

1986 оной Северобайкальскын электрэн элшэ хүсөөр хангадг Северобайкальскын нальскын арай депутатта кандидатта Хасанов Александрович Хасанов харын транспорттын инженер институт дүүргэһэн намтартай. Северобайкальскын харын өдсөөнэй мүн райпрофсоюзной хүтэлбэрилгээд тэрэнь бэрхэ мэргэжлэнтэн-хүтэлбэрилгэһэн гэжэ тоолодог. Түмэр харыс электрэнүүдхэ, ажалдаа экономика сэлэ аргануудыс хэрэглэхэ, хуули ёһоной болон бусад асуудалнуудыс байн мэддэг. Нухэр Хасанов ажалдаа коллективийн гэжэ гашуудыс социальна таларыс хамгаалха, эдэс хоолоор, эд бараагаар хангаха асуудалнуудта эхэ анхарал хандууддаг. Тэрэной үүсхэлээр эмилэлгын ба бөөс найжаруулгын түб нээгдэнхэй.

Газарыг үмсэн зөөри болгох хэрэгтэй гү?

ЁНОТОЙ ЭЗЭН БАЙХА ГЭБЭЛ...

Зарай асуудлаар манай дотор абганан Хуули...

Зарай хэды ээргэ хэрэглэмжээ байхыг харахдаа абган, ху...

нуудай хүтжэлтийн хараа түсөб зохсон табижа байхгүй. Хя...

гуулагшад гансал өөрдөө юу хээ нөөсэлжэ абаха бэшэ, хэ...

АХА НҮХЭР ТУХАЙ ҮГЭ

УНШАН ХҮҮГЭД ӨӨДӨРГӨН

Далан жэл. Энэжинэ юугээр хэмжээх, яажа сэгнээ...

Тингээд лэ тэрэ онй хабар Ляон лотэ шадар газодой...

хубсага үмэнхэй олохон хүнүүд оролд, эрдэн ухаанай...

Ринчингоой бөшгүүр үргүүлэ, дурсгалт тоодон хамт үнээр...

1948 онй зун Дашанима Тьжебровичийн намтарта шэ...

Тэрэний үнүүлээр кин статистикес үгэ нагальнигаар, харин...

Республикын Верховно Советэй XI сессие угтуулан

АН АРЬЯАТАНШЫЕ АРАД ЗОНОЙ БАЯЛИГ

Гүүлэй үедэ ой тайгин айыгтан, гол мүрэнэй агайна...

лагданхай ашаар, бэдээхэй дахиад үлээж, олошоржо...

хи зургаанууд, бүтээмүүдэй дунда хэлээс баталан абаха,

Б. БАДМАЦЫРЕНОВ, республикын Анхтєктарын талаар гүрэнэй комитэдэй түрүүлэгшын орлогшо.

(Наргатаһаа манай штатнабшэ корреспондент А. Сальвассер төлөөнор нимэ мэдээсэл дуулаба.)

Байгша онй декабрийн 15-да Гүүдэй нуурида Яруунын совхозой коллективийн нийтин...

Уншан хүүгэд өөдөргөн Далан жэл. Энэжинэ юугээр хэмжээх, яажа сэгнээ...

Тингээд лэ тэрэ онй хабар Ляон лотэ шадар газодой...

хубсага үмэнхэй олохон хүнүүд оролд, эрдэн ухаанай...

СОВХОЗӨЙ ОРОНДО КООПЕРАТИВНА АЖАХЫ

Энэ ажлын гүүлэй жэлүүдтэ финансова талаар угаа ороо, хүшэрэн байдалдаа оронхойн...

Хулбалын санхээдэлгэн гүрми өһоор сөнөхөд хүдээлмэригээр, энэ нотагай пенсийнүүдтэ газарай болон эд зөөрини хубиньшэ...

Хамтын кооперативна ажлын бүрилдэлтэ оролоо тарял, үрнэй хүрнэг үйлдбэрлэл, тэжээл үйлдбэрлэл, транспортно-механическа, мал ажал эрхилжэ, барилгын амыараа бөөе даалан 5 кооператив байгуулагдаха түсөлбөлдөө...

Нийтин суглаанай шиндхээрээр шэнээр мүндлэлэй ажамхи өөһдөнгөө Усталаа зохёжөө, 1993 онй январь ларада болоно нийтин суглаан дээрээ баталуулахаар уялгагдаба.

Энэ ажамхи түүрүүлэгээр совхозой ахамад зоотехникээр хүдээлжэ байһан Абида Жамсүев олоной дуугаар хунгагалан байха юм.

Энэ ажлын гүүлэй жэлүүдтэ финансова талаар угаа ороо, хүшэрэн байдалдаа оронхойн...

Хулбалын санхээдэлгэн гүрми өһоор сөнөхөд хүдээлмэригээр, энэ нотагай пенсийнүүдтэ газарай болон эд зөөрини хубиньшэ...

Хамтын кооперативна ажлын бүрилдэлтэ оролоо тарял, үрнэй хүрнэг үйлдбэрлэл, тэжээл үйлдбэрлэл, транспортно-механическа, мал ажал эрхилжэ, барилгын амыараа бөөе даалан 5 кооператив байгуулагдаха түсөлбөлдөө...

Нийтин суглаанай шиндхээрээр шэнээр мүндлэлэй ажамхи өөһдөнгөө Усталаа зохёжөө, 1993 онй январь ларада болоно нийтин суглаан дээрээ баталуулахаар уялгагдаба.

СЭХЭ РҮҮНЬ ТАБИНАН АСУУДАЛ

Худалдаа наймаанай ба нийтин эдэ хоолой предпринятинууде үмсэлгэжэ баруулайхтай һайн юмэ үгөөгүй. Энэ ажал шалганан хотын административн нэмэ тоошоодол...

Ушөө ракет гэжэ нэгэ аймшагтай юмэн бин. Умсылгэдэйн предприняти ажалай түрүүшын үдэр тэрэнэй түлөөлгэжэ бин болоод байдаг үмсэг түлэгтэй гэжэ хүдэр шамбай бөстэй хубууд баала. Арсаа наашиин, аюултай. Гансал сонхонууде зоддэ ябаа наань, барилалаһаа бээе юумен байхагүй.

В. НОСКОВ, «Бурятпромохот» гэжэ үйлдбэрлэгийн нэгдэлэй генеральна директорой орлогшо.

Кузбассай хүдөө нотагуудта ваучерыс 3,5 мянган гүрэнгөөр худалдажа абана. Гэбшэе тарнашад үмсэлгэжэ чөгүүдтэй хажууаһаа парангөө чөгүүдтэй гэнтэ хичимэйгэ наань, ваучера ямар сэгнээгэ худалдажа тухайгай боломжолоо үзэхэдэ болоно. Умсылгэжэ ажал тэдэньне һонирхуулагүй. Гэбшэе 3,5 мянган хүрнэг дээрээ нэгэ шэл архи нэмээ наань, ваучераа үгэхөөр бэлэн зармуураа баһа олодо.

Хүн зоной дурбэнэй нэгэ хүгэнь тэрэниэ абад байна. ЭНЭ ЗУУН ЖЭЛЭН ДҮҮРЭТЭР... Приморень хизаарай түбтэ байранууде үмсэлгэжэ энэ зуун жэлэй дүүрэтэр үрлэгжэхэдөөшөе магадгүй. 700 мянган хүн зонйто хотода энэ шухала ажал ябуулхан гүдэ хэдэн бишхан байранууд үгэхтэй, мэрэгжэлтэй дуури, Тиммээ байраа үмсэлжэ сөрөнтэйнууд хахад үнйшөө шахуу ээлжээдэ байха баатай болоно. Түүрүн номотой талуунаае абаха, һүүдээрэй документүүдэ үгэхэ туримтай.

Хүн зоной дурбэнэй нэгэ хүгэнь тэрэниэ абад байна. ЭНЭ ЗУУН ЖЭЛЭН ДҮҮРЭТЭР... Приморень хизаарай түбтэ байранууде үмсэлгэжэ энэ зуун жэлэй дүүрэтэр үрлэгжэхэдөөшөе магадгүй. 700 мянган хүн зонйто хотода энэ шухала ажал ябуулхан гүдэ хэдэн бишхан байранууд үгэхтэй, мэрэгжэлтэй дуури, Тиммээ байраа үмсэлжэ сөрөнтэйнууд хахад үнйшөө шахуу ээлжээдэ байха баатай болоно. Түүрүн номотой талуунаае абаха, һүүдээрэй документүүдэ үгэхэ туримтай.

«Приморремриблэ» нэгдэлэй коллективэй ба эд зөөрини хотын жасин түлөөлгэжэ шэбөө бүрилдэлтэй комисси тус предпринтисин үмсэлгэжэ хүдэлмэри шалгажа захиалаа.

Хүн зоной дурбэнэй нэгэ хүгэнь тэрэниэ абад байна. ЭНЭ ЗУУН ЖЭЛЭН ДҮҮРЭТЭР... Приморень хизаарай түбтэ байранууде үмсэлгэжэ энэ зуун жэлэй дүүрэтэр үрлэгжэхэдөөшөе магадгүй. 700 мянган хүн зонйто хотода энэ шухала ажал ябуулхан гүдэ хэдэн бишхан байранууд үгэхтэй, мэрэгжэлтэй дуури, Тиммээ байраа үмсэлжэ сөрөнтэйнууд хахад үнйшөө шахуу ээлжээдэ байха баатай болоно. Түүрүн номотой талуунаае абаха, һүүдээрэй документүүдэ үгэхэ туримтай.

Хүн зоной дурбэнэй нэгэ хүгэнь тэрэниэ абад байна. ЭНЭ ЗУУН ЖЭЛЭН ДҮҮРЭТЭР... Приморень хизаарай түбтэ байранууде үмсэлгэжэ энэ зуун жэлэй дүүрэтэр үрлэгжэхэдөөшөе магадгүй. 700 мянган хүн зонйто хотода энэ шухала ажал ябуулхан гүдэ хэдэн бишхан байранууд үгэхтэй, мэрэгжэлтэй дуури, Тиммээ байраа үмсэлжэ сөрөнтэйнууд хахад үнйшөө шахуу ээлжээдэ байха баатай болоно. Түүрүн номотой талуунаае абаха, һүүдээрэй документүүдэ үгэхэ туримтай.

СНГ-ТӨШӨ ХОНИНУУД

СЭХЭ РҮҮНЬ ТАБИНАН АСУУДАЛ

Худалдаа наймаанай ба нийтин эдэ хоолой предпринятинууде үмсэлгэжэ баруулайхтай һайн юмэ үгөөгүй.

Ушөө ракет гэжэ нэгэ аймшагтай юмэн бин. Умсылгэдэйн предприняти ажалай түрүүшын үдэр тэрэнэй түлөөлгэжэ бин болоод байдаг үмсэг түлэгтэй гэжэ хүдэр шамбай бөстэй хубууд баала.

В. НОСКОВ, «Бурятпромохот» гэжэ үйлдбэрлэгийн нэгдэлэй генеральна директорой орлогшо.

Кузбассай хүдөө нотагуудта ваучерыс 3,5 мянган гүрэнгөөр худалдажа абана. Гэбшэе тарнашад үмсэлгэжэ чөгүүдтэй хажууаһаа парангөө чөгүүдтэй гэнтэ хичимэйгэ наань, ваучера ямар сэгнээгэ худалдажа тухайгай боломжолоо үзэхэдэ болоно.

Хүн зоной дурбэнэй нэгэ хүгэнь тэрэниэ абад байна. ЭНЭ ЗУУН ЖЭЛЭН ДҮҮРЭТЭР... Приморень хизаарай түбтэ байранууде үмсэлгэжэ энэ зуун жэлэй дүүрэтэр үрлэгжэхэдөөшөе магадгүй.

«Приморремриблэ» нэгдэлэй коллективэй ба эд зөөрини хотын жасин түлөөлгэжэ шэбөө бүрилдэлтэй комисси тус предпринтисин үмсэлгэжэ хүдэлмэри шалгажа захиалаа.

Хүн зоной дурбэнэй нэгэ хүгэнь тэрэниэ абад байна. ЭНЭ ЗУУН ЖЭЛЭН ДҮҮРЭТЭР... Приморень хизаарай түбтэ байранууде үмсэлгэжэ энэ зуун жэлэй дүүрэтэр үрлэгжэхэдөөшөе магадгүй.

Хүн зоной дурбэнэй нэгэ хүгэнь тэрэниэ абад байна. ЭНЭ ЗУУН ЖЭЛЭН ДҮҮРЭТЭР... Приморень хизаарай түбтэ байранууде үмсэлгэжэ энэ зуун жэлэй дүүрэтэр үрлэгжэхэдөөшөе магадгүй.

ТОЛМИ

ЭНЭ ХУУДАНАДАННАЙ:
 > Луян, нүгэл гэ- шэмнай юун бэ?
 * Шэнэ шүлэгүүд ёһоор
 Шүлэглэхэ бо- дол түрбэ
 * ...Хүнүүдэй хэ- рэгтэ сөнтэйл байн даа
 * Сэсэн Сэнгэ яба- гаар ябана.

«СЭЛГЭЭ СЭЛЭНГЭЭР СЭНГЭН ЯБАНАБ...»

БЭЛИГТЭЙ КОМПОЗИТОР НАЙДАН ДАМИРАНОВАЙ ДУРАСХААЛАЙ

ХҮНЭП НАНАЙ турган үнгэршэдэг ха юм даа. Мэдээшгүй байтаршин, на- нан ябахана, он жэлүүд хубарин ошохо... Билэ үхи- бүүд ябахадан, «нанан, на- нан турган гэ гүш, ная-эр хүрөөл ха даа, нанан, на- нан турган юмэл, найдын, инагин» гэдэн дуулагдажа, хүндэднэ, эдэ үгэнүүдэй удха шаарыньшэ хүсэд найн ойлогологүй нэмдэ. Тингээд лэ «хээрэ бээр эхэнүүд бо- лохо зомбидн» гэдэн Ху- нэй нанан хүнхөөрөөшье ухаангүй түрөөр үнгэршэ- дэг гэжэ би мүнөө наангааб. Илангаяа хори, гуша нана- нэй хүүлээр...

Гэбшье хүнэй нана бара- хада, оршолонто юртэмсын жама ёһоор түрэнг үрнэ- рийн, үхи хүүлэрын, аша гушанарын алтан дэлхэйн альган дээрэ амануужа, нэ- рьшэн нэрлүүлжэ, амал хэ- рэгшэ үргэлжүүлүдэг най- хан ёһоо туримтай, заншаа хуйн заяатай байдаг гэжэ наанахаданин, сэжээдэни амгалан тэноун, доосонин аятай зохид бододог бэшэ гү?

Бэлиг түгэлдэр компози- тор, сөлг-гэгээрлэй худэл- мени ударидагша, Буряад Республикын соёлгой ба- язата хүдэлмэрлэгшэ Найдан Бадмацэренювич Дамирано- вай зохиохо ажалай дура- схаалта үгэшэ нимэл болон- нуудта абтан байгаа нэм- дин...

Хүнхөөрөөшье гэдэн найн ойлогологүй нэмдэ. Тингээд лэ «хээрэ бээр эхэнүүд бо- лохо зомбидн» гэдэн Ху- нэй нанан хүнхөөрөөшье ухаангүй түрөөр үнгэршэ- дэг гэжэ би мүнөө наангааб. Илангаяа хори, гуша нана- нэй хүүлээр...

Олоондо мэдээжэ «Урғы» гэһэн дуугаарьшэ концертын эхилхэн ушар дураасхаалай үгэшэ дээрэ бэлэ дураасхаалай байдал тогтоожо ша- лаа. Найхан хонгоо хоолой- той, Буряад Республикын габыята артистка Лидия Галсанова энэ дууе хангюор- дажа, халуун алыга ташал- ганд хуртэбэ. Тинхэлэ олоондо эхэлшэ мэдээжэ бэшэ «Тэрэни» гэһэн дуу- ень артистка энэ үгэшэ бэ- лэгтэ лэн.

ОХЭ ЗУРГААН ЗҮЙЛ...

ЗУРГААН зүйл хамаг амита- гоо гэжэ бурхандаа мургаходоо нэжэ. Ганса ооршгоод түлоо, нари хүүгэдэн түлоо гэжэ эр түдэ болохогүй юм дабаа, түлоо бүин хурааха гээд хаа, нагайыл хамаг амитанай түлоо дайрхнхөө салбарха юм гэ- эр түдэ үгэхэдөө, багшаниа «наа»... Хүгшэн эжынгээ тас- сарь нэжэ хооронэ хууные нэжэ, элээр ханадагби.

Зүйл хамаг амитанай тү- лоо гэхэн удхатай үгүү- эн «наан жэлэй урда тээ эр түдэ бурхан гараха болдо, наан нэн, мээгэднээ асуужа гээд гээд, нимэ гээд элээр ба- гшаниа зүйл гэжэ шэмнай доосо- олоо шоб гээд, хви дэлхэй дээ- хэнэ, түрэл урилхадаа, хэ- шэнэ, эдлээн нүгэлэйгөө туураа зургаан зүйдэй алино- гоо болоно: тэжэри, асари, хү- нэ, шалтэн, адагуусан, бэрид, галыншын гурбан найн элээн гээд. Харин нүүлшын гур- шан зүйлүүд.

Шүлэгүүдэй дэбтэрһээ

Базар-Сада Цыденов

БОДОЛ

Тэбүү түрөөр Толгойдо ороһон бодол Сааран дээрэ Сараа гаргажа үрдээдүйдэ Шэнэ бодолон Шожор утаһаар үлхэлдэн, Эхи захагүй Эрьсэдэн саашаа оһоно. Газар, уһан, Гал, бүрмэ, наран — Эдэни эрьсэхээ Сийгэ абаһан бодолон Агай эрьсөөгдэ гээд, Саашан бодожо эхилээд, Атом, фотонуудай Агуу нюусадэ тороно. Юудшьеб даа Юуэ, юугүй гайхан. Хүн тухай Хүсэд харюу олонгүй, Эжэ эхлүүг Эрдэб бодолдо абтааш хаа, Эрьсэжэ дахин Энэл асуудалдаа тэжэрнэб.

Хүн гэһэн Элбэг Манзаров

АЙЛШАЛХАДА

Түрэнн нотгаа айлшалхадан, Түрэл шарын ёһоор, Танил нүхэдэй хүйбүүд Танихар бэшэ гоёор, Хүгшэн зонине Хурагалахадан, «Харяа, барһан» — гэжэ Ямар түрэн сэг Ярана гэжэбшэ халаг.

ШОГУУША

Хүдөө нотгой хүүбүү Хүү тоной шогууша, Ара нэрэ хэн нэгэндэ Айлахаха тааруужа, «Арабаандай», «Эрбээхэй» гү, Аргагүй сэхэ тухааха, Ш.гижа хуудаша, Шалла хадан, баярлаха.

ШАНДАГАН

(БАСНИ)

Шара үнэгэн хамгатай, Шандаган нэгтэ манай, Шуга байна гэжэ Шууга гаргаба ордосотой: —Депутадта кандидаттар Дэбжэ намай мэдэхээр, Дэмы хоһоор шашанагүйб, Дурдахан хэргэгшэнай бүтээхэй! Шара үнэгэн хамгатай, Шандаг соогоо болохоб, Дуугаз үгэгэй намдэ Дурдахал оруулаб таида, — гэдэ, Убсүүгээ тоншоһон Шандаган Улүүгэ найрхаба бээ, Бунгалтын үдэр ербэ — Банаагаа зобоно Шандаган, Урэ дүн гаргахадань, Урөөлө хубиданьшэ хүртэбгүй.

Спортын зал соо. Ж. ХАЛВАЗЫКОВАЙ фото.

БУДАЛАН НЮТАГАЙ ТҮҮХЭ

Алын округой урда захад, элбэг уята Онон мүнөө- нэй эрьсэд Будалан гэжэ үргэн тала нотаг ламиньдэг. Зуболдэ асагай үдэ- тэндэ Карл Марксын нэрэм- жэтэ ноһоо байһан юм. Алын округой хизаар орноо шэнжэлдэг эрдэмтэд, үндэр наһата аха нүхэд Г.Д. Намсарая, Ц.И. Шагдарон гэжэд «Карл Марксын нэрэмжэтэ ноһоо» хүгжэл- тын тухын очерк (1928—1990 онууд) гэдэн ном на- хан хэблэн гаргаба. БУДАЛАН нотагта колхоз хэддэ, ламта тогтоод, яма- раар хүгжэлэн бэ гэжэ энэ номдо тодорхойгоор дог- жолдоно. Мүн нотагай ажа- лна малша хүнүүд тухай дэл- гэрэнгүй хөөргөдөн. Тинхотэй хамта БУДАЛАН нотагай байгаага, газар дэ- рхи ба дорохи байлгууд, амитанай ба урғамалай ай- маг тухайн, нотагай түүхэ домогууд, аман хоёлоунд тухайн хэлэгдэнэ. БУДАЛАН нотагта баруун- хошоо Будалан уула манд- даг. Түбэдэй Наса хотын баруун-хойно Далай-ламанай нүүдэл БУДАЛАН мантан олоон (Нотала) нүү жабха- лантайгаар сүндэрэн хараг- даг. Тэрэ ордоной нэрээр энэ манай найхан уула нэр-

МЭХЭТЭЙ АРААТА Шог үгүүлэл

Нэгтэ үргэлдэ дулин Дун- дахай гэдэ нотагай дунда наһатай нэгэ хүн эгээд тү- рүүшынхөө араата унагаа- жархөөд, эхэл баярлаа бэ- лэй. Урээлэй хүсэд дүүрээ удшье хаань, араатында унаһан газар тээшэ гүйдэ- лоорөө тоонтой ошоод лам- лаар найхан хүүлээршэ ша- рэжэ хууһан газарта асар- ба. Баяраар халин тэсэжэ ядаад, дүтэ байһан нүхэрөө аалихан дуудаха юм. «Ай, бурхан! Ямар найхан амитан гэжэб, хөөрхэй. Шамаяе алаха нүгэл-шэбэл абаа бээб. Теэд хайһан гэ- хэд даа. Дулма хамганин эхэр баярлахан ёһотой, Бэ- шэ нүхэрэймин өхөнөрнүүд булта шахуу малгайтай, за- хануудтай нүн гү даа? Ган- сан тэрэ Тэбээр худалдажа архи болгог гэжэ гэбэй. Хай- шанш гэжэ хаань, өртөө абажал үзэхэ даа. Угайда- даа бүхэй энэ наһан соогоо эгээд түрүүшынн араата ха юм» гэжэ мэтээр бодожо байтары. «Зай, Дундахай, юу буу- дабш, Гүрөөһан гараа гү?» —гэнээр Цэдэн баабай ер- бэ. «Оун гүрөөһөн Цэдэн баа- бай, битий араата унагаа- жархөөлор» — гэжэ эхэл омгоёйлор Дундахай дэ- лээд, «тэрэ хэбтэн» — гэжэ ара- руугаа зааба. Юуэнэй нүхэ- рагдахагүйлэ, «алин алин бэ, ошонхо хараа» гэжэ үбгэнэ хэлэхэдэ, «энэ хоһооншэ хэ- тэнэ, харангагүйта!» Нюдоо аршты — гэжэ эмсэлдэй. хоһоо харанганин. Ай, зайлуул үнөөхи шарээжэ асарһан араатын үгы бай- ба даа. Соһоһон Феля (Дундахай) гэнтэ хүдгүй бо- лохо, саһан дээрэ налд хуу- ло» нэн. Цэдэн баабайн мур мүү- хэжэ харахада, Дундахайн ошонхо, араатаа саһа ха- ханш шөрлөн мурнүүд ар- хамжа байба. Мүн эндэхэн- нээ шанха хоһоо шэдхэ руу табилуулаһан мур зур- жа байгаа болло.

Ц. БАДМАЕВ.

«ҺҮҮЗЫЛДЭЖЭ БАЙГТЫЛШИ ДАА...»

Удэ гоидангала үдэ квар- донг зоний хотынгоо таануудта, ажаллаа, Угдөө- гоо таларха- лангэ, Зү- нийн, нагадхээр, амита- дай хүн үл хоол залгажа, оо- ртотэй нэн шунал хоёрдогбо, аа. Тешангы шунал, гүмба- ээдүү мунхагай гэмээр амита- ажаба бии. Гэбшье сэмүүн сэг газарманай хэтэ мүнхэдөө тогтошоо бэшэ, хээзэ нэгтэ найн сэг тэжэрнэжэ, мууе түрхэ гэхэн өтгөлэй үрнэ сэдхэд зүрхэндэ бол- босоруулан, мчүе тэбшэжэ, найнаа ар- бадхан, сүүбшэне дэгдэхын тула эхэ болоһон зургаан зүйл хамаг амитанай түлоо зальбаржа, харан сагаан буян үй- лэдсэ!

Удэ гоидангала үдэ квар- донг зоний хотынгоо таануудта, ажаллаа, Угдөө- гоо таларха- лангэ, Зү- нийн, нагадхээр, амита- дай хүн үл хоол залгажа, оо- ртотэй нэн шунал хоёрдогбо, аа. Тешангы шунал, гүмба- ээдүү мунхагай гэмээр амита- ажаба бии. Гэбшье сэмүүн сэг газарманай хэтэ мүнхэдөө тогтошоо бэшэ, хээзэ нэгтэ найн сэг тэжэрнэжэ, мууе түрхэ гэхэн өтгөлэй үрнэ сэдхэд зүрхэндэ бол- босоруулан, мчүе тэбшэжэ, найнаа ар- бадхан, сүүбшэне дэгдэхын тула эхэ болоһон зургаан зүйл хамаг амитанай түлоо зальбаржа, харан сагаан буян үй- лэдсэ!

Ц. ЦЫРЕНОВА.

Удэ гоидангала үдэ квар- донг зоний хотынгоо таануудта, ажаллаа, Угдөө- гоо таларха- лангэ, Зү- нийн, нагадхээр, амита- дай хүн үл хоол залгажа, оо- ртотэй нэн шунал хоёрдогбо, аа. Тешангы шунал, гүмба- ээдүү мунхагай гэмээр амита- ажаба бии.

Хото, хүдөөгэй һонин

ВЫСТАВКЭ-АУКЦИОН БОЛОХОНЬ

Байгша оной декабрин 22-то Улаан-Удэ...

он болохоор хараалагдана. Энэ харалга...

ХУРШЭНЭРТӨӨ АЙЛШААР

Загарайн болон Прибайкалийн районууд хэдэн олон...

АБАЖА ШАДАНАГҮЙ

Ноябрин һуул багта, илангаа декабрин эхээр үмсэлдэ...

СПОРТ

Закаменск хотодо волейболлоор заншалта мурсыон...

ЗАХАМИННАЙХИДАЙ ХОЁР ИЛАЛТА

Хэдэ тус институтууд спортсменүүдээ мурсыонд элбгэ...

ПИРОГ, БАМБАГАР САҢАН...

Доодо-Жирим шотагта үхибүүдэй саал хаагдажа, багашуул гэртээ сагаа үнэ...

бүрнин һайндэр мэтээр һангаддаг байһан гэһэн эмэлээтэйгээр хүдэлдэгтэй...

Улаан шара хажуу таланы түрхэгдэһэн амтатгай...

МВД-һээ мэдээсэнэ

Хэдэ хорюултай байбаше, мүнөө үедэ зарим зон тон эдэбиһтэйгээр зэбсэгжэнэ...

ГЭМТЭД ЗЭБСЭГЖЭНЭ

хэтэн С. К. Хахаловһаа булжажа абаад, абашанан байна.

10-дахн хургуулиһаа 3 пленматическа винтовко хулуугада.

(ВСТН-гэй студент), тэрэнэй үетэн, «Старт» кооперативай хүдэлмэрилгэгшэ...

Тээлд үетэтөө (Лэтиково) поселогто танигдаагүй гэмтэн Макаровой нистолдээр занажа...

Ноябрин 30-най 23 час 30 минутта Улаан-Удэ хотын Железнодорожно районий түмэр харгын 4-дэхи болыницада 1948 ондо түрэн...

Декабрин 1-дэ, 17 час 30 минутта Улаан-Удын «Багульник» кафе соо гурбан хүйхэрнүүд итэ хүниин хамнажа сохибо, Дары хүржэ...

Унгэрһон долоон хоногтой хугасаа соо хоёр гань усал болоо, Эндэ 14 хүн наһа баран байһа.

Телевидени

ДЕКАБРИН 21-һээ 26 ХҮРЭТЭР

Понедельник, 21

«Останкино» канал. 6.55 — Дамжуулгануудай программа. 7.00 — Шэнэ һонин.

«Росси» канал. 9.00 — Мэдээсэлүүд. 9.20 — «Время деловых людей».

Вторник, 22

«Останкино» канал. 6.55 — Дамжуулгануудай программа. 7.00 — Шэнэ һонин.

«Росси» канал. 9.00 — Мэдээсэлүүд. 9.20 — «Время деловых людей».

Среда, 23

«Останкино» канал. 6.55 — Дамжуулгануудай программа. 7.00 — Шэнэ һонин.

«Росси» канал. 9.00 — Мэдээсэлүүд. 9.20 — «Время деловых людей».

Четверг, 24

«Останкино» канал. 6.55 — Дамжуулгануудай программа. 7.00 — Шэнэ һонин.

«Росси» канал. 9.00 — Мэдээсэлүүд. 9.20 — «Время деловых людей».

Пятница, 25

«Останкино» канал. 6.55 — Дамжуулгануудай программа. 7.00 — Шэнэ һонин.

«Росси» канал. 9.00 — Мэдээсэлүүд. 9.20 — «Время деловых людей».

Суббото, 26

«Останкино» канал. 7.40 — Дамжуулгануудай программа. 7.45 — Угалоонэй гимнастика.

«Росси» канал. 9.00 — Мэдээсэлүүд. 9.20 — «Время деловых людей».

БУРЯТИЯ мүнөөдэрэй номерто

«Угсаа ойлгохо» шадаба — Буряад Республикын Верховно Сөвөдэй Түрүүлэгшэ Л. В. Потаповтай журна...

Түрүүлэгшын орлогшо Н. И. Шевченконы статья. «Сэлэнгэһээ мэдээсэнэ» — сугтуулар.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министруудэй Совет, Бүгдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакциин амалша коллектив.

Редактор й орлогшо П. И. НИМАНОВ. РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИ, Л. В. ШЕВА, Г. Х. ДОМДОНОВ...

Манай адрес: 670000, Улаан-Удэ, Каландаршилинский үйлэс, 23 «Буряад үчэнэ» газетын редакция.

Редакциин телефонууд: редакторыи — 2-50-96, приекийи — 2-54-54 редакторай орлогшонорой — 2-68-08, 2-62-62, харюулагата секретарийи — 2-52-52, секретариадый — 2-66-76, гаһагууд: соведудай хүдэлмэрини ба имитин эмхидхүүдэй — 2-34-05 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социальн-экономикеска — 2-64-36, (даагшань), 2-63-80, 2-67-81, 2-61-35, соёлой эрэдэй болон хургуулинуудай — 2-60-21 (даагшань), 2-57-63; 2-67-81 олонимтын хүдэлмэрини ба мэдээсэлэй — 2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын — 2-60-91; коммерческэй — 2-35-84; корректорунуудай — 2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй (выпускающие) — 2-35-95, Манай корреспондент; Агисагда — 3-45-94; Закаменскда — 30-61. Буряад Республикын Министруудэй Сөвөдэй хэблэлэй телефонууд: директор — 2-49-94, бузгалтерчи — 2-23-67, вахта — 2-56-62.

Газетэ мэлдэ 260 дахин гөрлө Хэблэлэй 2 хуудһан эмхидхээтэй Газетын индекс 50901 Гирдэ 7502 Хэблэлдэ тусаагдаһан сар. 24.00. Буряад Республикын Хэблэлэй бэ мэдээсэлгын министрствын республикын профсоюз газетэ барилгада хэблэгдэбэ. Лоагторзадэ телефон 2-40-43.